

ŚIST

Świętokrzyski Instytut
Samorządu Terytorialnego

Analiza stanu szkolnictwa zawodowego i możliwości rozwoju w okresie 2021 -2027 dla Województwa Świętokrzyskiego

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności - Centrum Rozwoju
Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Rozwoju Organizacji
Obywatelskich na lata 2018 – 2030

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018-2030
PROO

Spis treści

WSTĘP	2
SZKOLNICTWO ZAWODOWE W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKI I TRENDY RYNKU PRACY	3
SZKOLNICTWO ZAWODOWE W DOKUMENTACH STRATEGICZNYCH	11
FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA ROZWÓJ SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO W NOWEJ PERSPEKTYWIE EUROPEJSKIEJ NA LATA 2021 – 2027	18
PODSUMOWANIE	21

WSTĘP

Obecnie na świecie dużo uwagi poświęca się szkolnictwu zawodowemu, postrzegając je jako potencjalnie skuteczny instrument reagowania na bezrobocie wśród młodzieży a także rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności dzięki wykształconej kadrze pracowników. Szkolnictwo zawodowe ma zapewniać absolwentom lepsze perspektywy zatrudnienia i zarobku, a także niwelować braki w kwalifikacjach kandydatów do pracy co w ostatnich latach dosyć często zgłaszane było przez organizacje pracodawców. Stosowane są bardzo różne modele edukacji ponadpodstawowej przez różne kraje, na przykład odsetek uczniów w szkołach średnich o profilu zawodowym waha się od 31% w Grecji i 34% w Hiszpanii do 70% w Austrii i 73% w Czechach, gdzie w Polsce nadal jest w mniejszości przy zestawieniu z kształceniem ogólnym.

Reforma szkolnictwa wprowadziła w Polsce wiele zmian, również tę polegającą na zastąpieniu szkolnictwa zawodowego przez szkolnictwo branżowe. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów, celem kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego jest przygotowanie uczniów do wykonywania pracy zawodowej i aktywnego funkcjonowania na zmieniającym się rynku pracy. Absolwent szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe powinien posiadać pełne kwalifikacje zawodowe i być przygotowanym do uzyskania niezbędnych uprawnień zawodowych. Rozporządzenie w dalszej części określa, zadania szkoły oraz innych podmiotów prowadzących kształcenie zawodowe, uwarunkowane zmianami zachodzącymi w otoczeniu gospodarczo- społecznym. Mają na nie wpływ: nowe technologie oraz procesy organizacyjne, idea gospodarki opartej na wiedzy, globalizacja procesów gospodarczych i społecznych, mobilność geograficzna i zawodowa, a także wzrost oczekiwań pracodawców w zakresie poziomu wiedzy i umiejętności pracowników. Współpraca szkół z pracodawcami jest istotnym elementem nowoczesnego kształcenia, odpowiadającego potrzebom współczesnej gospodarki. Szkoła zajmująca się kształceniem zawodowym powinna je realizować w oparciu o współpracę z pracodawcami, a praktyczna nauka zawodu najlepiej, aby odbywała się w jak największym wymiarze czasu w rzeczywistych warunkach pracy co zapewnić może kształcenie dualne, które polega na równoległe prowadzonym kształceniu teoretycznym w szkole oraz kształceniu praktycznym, odbywającym się w przedsiębiorstwie na określonym stanowisku pracy. W Polsce jest ono wciąż pewnego rodzaju nowością, choć coraz częściej wprowadzane chociażby poprzez tworzenie klas patronackich w

przedsiębiorstwach. Dzięki kształceniu w miejscu pracy uczniowie rozwijają podstawowe umiejętności, uczestnicząc w czynnościach wykonywanych na terenie zakładu pracy, a przy odpowiedniej organizacji i skuteczności kształcenia w miejscu pracy uczniowie mogą rozwinąć umiejętności zawodowe będące odpowiedzią na aktualne zapotrzebowanie rynku pracy w stopniu wyższym, niż gdyby korzystali tylko z innych metod nauczania takich jak nauka w szkole prowadzone w warunkach „naśladowczych” te rzeczywiście panujące w zakładzie pracy a dodatkowo wypracowują nawyki kultury zawodu i odpowiedzialności co jest nie mniej istotne.

Pojawiający się w ostatnich latach deficyt niektórych zawodów na rynku pracy, przy jednoczesnym bezrobociu wśród osób kończących studia oznacza konieczność poprawy funkcjonowania w Polsce obszaru szkolnictwa zawodowego, poprzez powiązanie jego oferty edukacyjnej z potrzebami rynku pracy. Szkolnictwo zawodowe powinno stwarzać młodym ludziom możliwość zdobycia nowoczesnego zawodu dostosowanego do potrzeb innowacyjnej gospodarki. Dlatego też dla jednostek samorządowych – organów nadzorujących placówki edukacyjne bardzo istotną kwestią jest właściwe zdiagnozowanie i rozpoznanie potrzeb szkół i potrzeb pracodawców lokalnych, odnośnie wzajemnych oczekiwań dotyczących współpracy i jej efektów aby odpowiednio zaplanować działania ukierunkowane na osiągnięcie stawianych celów co jest niezwykle istotne przed zbliżającą się nową perspektywą finansową na lata 2021-2027.

SZKOLNICTWO ZAWODOWE W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKI I TRENDY RYNKU PRACY

Szkolnictwo zawodowe w Polsce jest od szeregu lat poddawane poważnym reformom. W latach 2011-2015 wprowadzono szereg zasadniczych zmian w systemie kształcenia zawodowego, zmierzających do poprawy jego jakości i efektywności oraz lepszego dostosowania kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy i pracodawców. Te reformy w zasadniczej części zostały utrzymane, jednak ustawy z 14 grudnia 2016 r. oraz nowelizacja Prawa oświatowego z dnia 22 listopada 2018 r. wprowadziły poważne przekształcenia organizacyjne szkół zawodowych. aktualnie realizowana reforma ustroju szkolnego doprowadziła do powstania, w miejsce dotychczasowych zasadniczych szkół zawodowych, szkół branżowych I stopnia o 3-letnim cyklu kształcenia. Absolwent szkoły branżowej I stopnia uzyskuje po zdaniu egzaminu zawodowego dyplom zawodowy,

potwierdzający kwalifikacje w określonych zawodach zdefiniowanych dla potrzeb rynku pracy.

W przypadku podjęcia dalszego kształcenia może kontynuować naukę:

- od 1 września 2020 r. w szkole branżowej II stopnia kształcącej w zawodzie, w którym wyodrębniono kwalifikację wspólną dla zawodu nauczanego w branżowej szkole I i II stopnia;
- w liceum ogólnokształcącym dla dorosłych począwszy od klasy II.

W polskim systemie kształcenia zawodowego funkcjonują następujące typy zawodowych średnich szkół zawodowych dla młodzieży:

- **trzyletnie branżowe szkoły I stopnia** (dla uczniów w wieku 15-18 lat), które od dnia 1 września 2017 r. zastępują **trzyletnie zasadnicze szkoły zawodowe**; ukończenie szkoły branżowej I stopnia umożliwia uzyskanie dyplomu zawodowego po zdaniu egzaminu zawodowego, a także dalsze kształcenie w szkole branżowej II stopnia lub liceum ogólnokształcącego dla dorosłych począwszy od klasy drugiej
- **dwuletnie branżowe szkoły II stopnia (dla uczniów w wieku 19-20 lat), tworzone od dnia 1 września 2020 r.** —umożliwiają uzyskanie dyplomu zawodowego w zawodzie nauczonym na poziomie technika, w którym wyodrębniono kwalifikację wspólną dla zawodu nauczanego w branżowej szkole I i II stopnia, po zdaniu egzaminu zawodowego w danym zawodzie, oraz uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego;
- **pięcioletnie technika** w nowym ustroju szkolnym (dla uczniów w wieku 15-20 lat), których ukończenie umożliwia uzyskanie nie tylko dyplomu zawodowego po zdaniu egzaminu zawodowego, potwierdzającego kwalifikacje wyodrębnione w danym zawodzie, lecz również świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego; ostatnia rekrutacja do klas pierwszych czteroletnich techników – według dotychczasowego systemu szkolnego – dla absolwentów dawnych gimnazjów została przeprowadzona na rok szkolny 2019/2020, od roku szkolnego 2020/2021 ulega

likwidacji kształcenie w klasach pierwszych tych techników, zaś w latach następnych – kształcenie w kolejnych klasach technikum czteroletniego,

- **trzyletnie szkoły specjalne przysposabiające do pracy** dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa potwierdzającego przysposobienie do pracy.

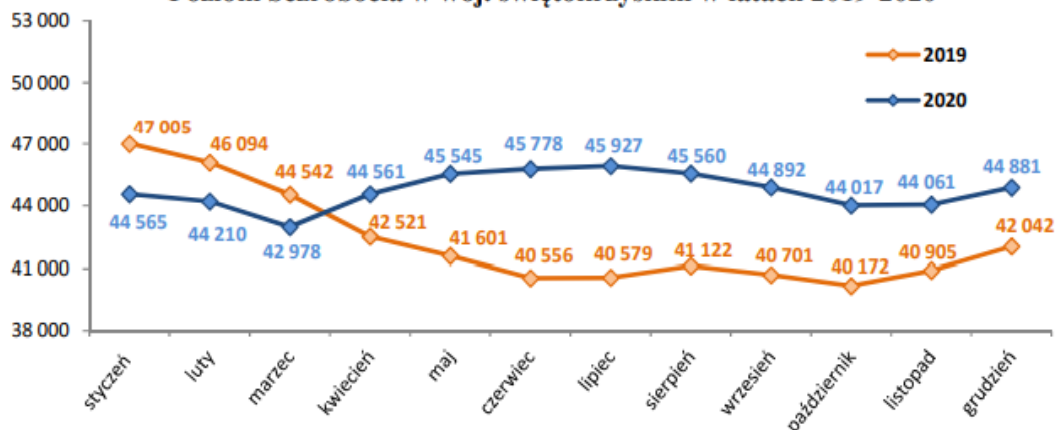
W roku szkolnym 2018/2019 funkcjonowało w Polsce 1 879 techników (w tym 36 specjalnych), w których kształciło się 505,6 tys. uczniów. W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym, liczba techników zmalała o niecały 1%, jednak ogólna liczba uczniów nieznacznie wzrosła. W tym samym okresie działalność prowadziło 1 578 szkół branżowych I stopnia (w tym 366 specjalnych), co oznacza wzrost ich liczby aż o 74 (niecałe 5%) w stosunku do roku poprzedniego.

W celu określenia zapotrzebowania rynku pracy na określone zawody na terenie województwa świętokrzyskiego, należy wziąć pod uwagę kilka czynników, w tym liczba ludności zamieszkująca ten obszar. Na koniec 2018 r. Świętokrzyskie zamieszkiwało 1.226 miliona osób i liczba ta wciąż maleje, dla porównania w 2017 r. było to 1.247 miliona osób. Zmniejszanie się liczby ludności i starzenie się społeczeństwa to procesy, które przybierają na sile. Pogłębiająca się depresja urodzeniowa w Świętokrzyskim powoduje, że rokrocznie zwiększa się współczynnik ubytku naturalnego, w ubiegłym roku wyniósł on -3,5% i był najwyższy po łódzkim.

Istotny wpływ ma rynek pracy przede wszystkim liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON w regionie zwiększała się w 2020 roku z miesiąca na miesiąc pomimo pandemii i na koniec roku 2020 rejestr obejmował 120.062 podmioty, tj. o 3.569 (3,1%) więcej niż rok wcześniej.

Kolejnym ważnym czynnikiem, na który należy zwrócić uwagę jest liczba bezrobotnych zarejestrowanych na terenie województwa świętokrzyskiego. Na dzień 31.05.2021 r. liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy w województwie świętokrzyskim wyniosła 43.154. Stopa bezrobocia na koniec maja 2021 roku osiągnęła poziom 8,2%, a w kraju osiągnęła 6,1%.

Poziom bezrobocia w woj. świętokrzyskim w latach 2019-2020

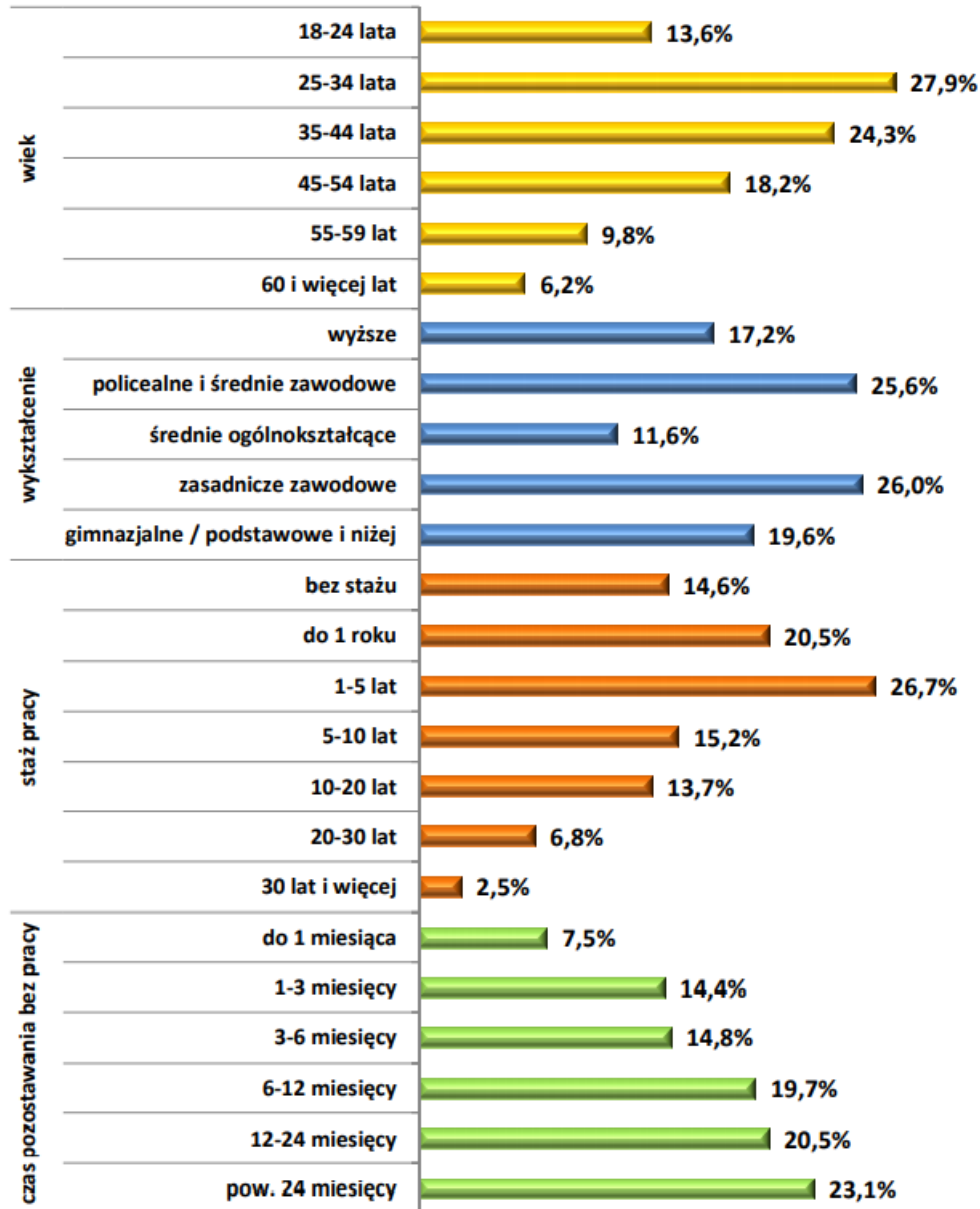

(Źródło: *Analiza i Ocena Sytuacji na Rynku Pracy w Województwie Świętokrzyskim w 2020 roku*)

Największy udział w bezrobociu regionalnym mają powiaty o najwyższej liczbie mieszkańców, tj. kielecki skupiający 15,7% ogółu bezrobotnych oraz m. Kielce - 13,6% (12,7% rok wcześniej). Najmniejszy odsetek bezrobotnych stanowią mieszkańcy powiatów pińczowskiego i kazimierskiego, podobnie jak przed rokiem - po niespełna 3%. Na przestrzeni 2020 roku, wg. raportu WUP, nastąpiło zwiększenie liczby bezrobotnych w dwunastu powiatach województwa, w tym najsilniejszy procentowy wzrost miał miejsce buskim, skarżyskim, kazimierskim, koneckim oraz m. Kielce. Wyższą stopę bezrobocia posiadają w północnej części województwa i posiadające najczęściej tradycje przemysłowe: (16,4%), konecki (12,4%), ostrowiecki kielecki (9,4%).

Na przestrzeni ostatniego roku odnotowano wzrost liczby bezrobotnych zarówno młodych do 30 roku życia (o 581 osób, tj. o 4,9%), jak i osób starszych tj. o 5,5%). W strukturze bezrobotnych zarejestrowanych na koniec 2020 roku dominowały osoby młode - ponad 41% z nich nie skończyło 35 roku życia. Większą część bezrobotnych osób posiada niski poziom wykształcenia - ponad 45% z wykształceniem zasadniczym zawodowym lub niższym.

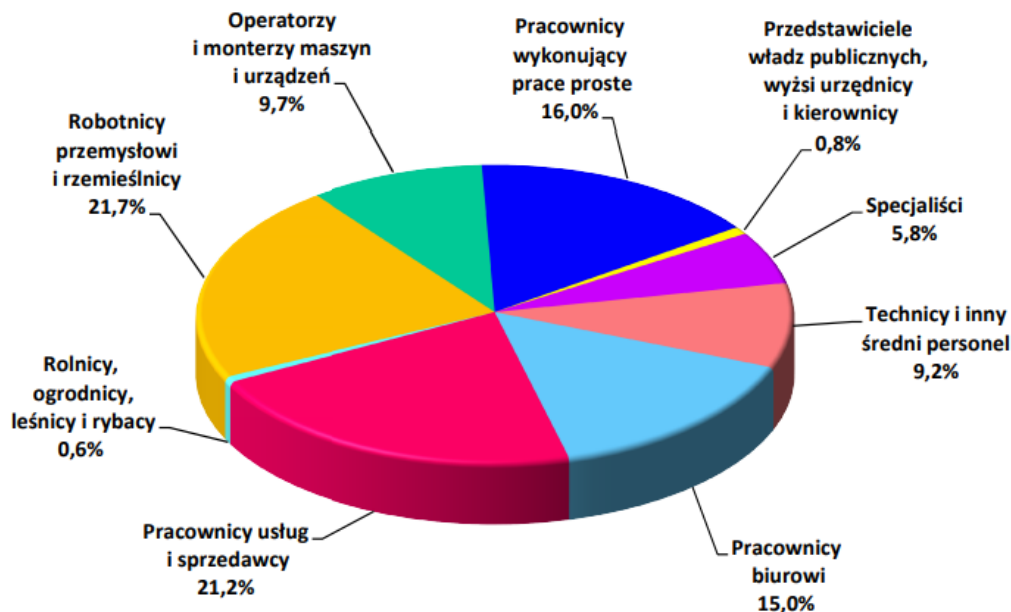
Struktura bezrobotnych z uwzględnieniem wieku, wykształcenia, stażu pracy i czasu pozostawania bez prac

(Źródło: ANALIZA i OCENA SYTUACJI na RYNKU PRACY w WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM w 2020 roku)

W zakresie analizy wolnych miejsc pracy zgłoszono odnotowano najczęściej takich miejsc dla robotników przemysłowych i rzemieślników (21,7% ogółu) i pracowników usług i sprzedawców (21,2%) oraz pracowników wykonujących prace proste (16%).

Struktura wolnych miejsc pracy według grup zawodów w 2020 roku

(Źródło: ANALIZA i OCENA SYTUACJI na RYNKU PRACY w WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM w 2020 roku)

Pandemia wpłynęła negatywnie na całą światową gospodarkę i funkcjonowanie wielu przedsiębiorstw, w tym także na politykę zatrudnieniową ze względu na ograniczoną działalność wielu branż, m.in. poprzez lock down. Zgodnie z przeprowadzonym badaniem w ramach raportu *Barometr zawodów 2021* w większości ocenianych grup zawodów eksperci przewidują, że zapotrzebowanie na określone kwalifikacje będzie na zbliżonym poziomie jak w 2020 roku, natomiast wzrost zapotrzebowania w 2021 roku będzie dotyczył głównie zawodów medycznych. Znaczny wzrost zapotrzebowania na pracowników związany z pandemią będzie miał również miejsce w handlu (sprzedawcy i kasjerzy, pracownicy sprzedaży internetowej) oraz w edukacji.

Wzrost zapotrzebowania na zawody w powiatach województwa świętokrzyskiego

Grupa zawodów	Powiaty, w których wystąpi wzrost zapotrzebowania w 2021 roku
pielęgniarki i położne	buski, kazimierski, kielecki, konecki, opatowski, ostrowiecki, pińczowski, sandomierski, skarżyski, starachowicki
lekarze	buski, miasto Kielce, kielecki, konecki, opatowski, pińczowski, sandomierski, skarżyski, staszowski
fizjoterapeuci i masażyści	buski, konecki, opatowski, sandomierski
biolodzy, biotechnolodzy, biochemicy	konecki, opatowski, ostrowiecki, sandomierski
opiekunowie osób starszych lub niepełnosprawnych	jędrzejowski, kielecki, pińczowski, sandomierski
sprzedawcy i kasjerzy	jędrzejowski, opatowski, sandomierski, staszowski
pracownicy sprzedaży internetowej	kazimierski, miasto Kielce, kielecki
ratownicy medyczni	miasto Kielce, kielecki, skarżyski
listonosze i kurierzy	miasto Kielce, kielecki
nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących	ostrowiecki, sandomierski
operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych	kazimierski, sandomierski
psycholodzy i psychoterapeuci	konecki, sandomierski
asystenci w edukacji	staszowski
inżynierowie chemicy i chemicy	sandomierski
kelnerzy i barmani	kazimierski
kierowcy autobusów	opatowski
kierownicy sprzedaży	jędrzejowski
kucharze	pińczowski
logopedzi i audiofonolodzy	sandomierski
nauczyciele języków obcych i lektorzy	sandomierski
nauczyciele praktycznej nauki zawodu	staszowski
nauczyciele przedmiotów zawodowych	staszowski
nauczyciele przedszkoli	staszowski
operatorzy aparatury medycznej	opatowski
operatorzy obrabiarek skrawających	kielecki
pozostali specjaliści edukacji	staszowski
pracownicy ds. techniki dentystycznej	buski
pracownicy socjalni	kielecki
pracownicy telefonicznej i elektronicznej obsługi klienta, ankieterzy, teleankieterzy	ostrowiecki

(Źródło: Barometr zawodów 2021)

Warto przeanalizować czynniki wpływające na deficyt pracowników:

- ✓ brak wymaganych kwalifikacji i doświadczenia zawodowego,
- ✓ brak wymaganych uprawnień zawodowych,
- ✓ nieznamość nowoczesnych technologii stosowanych w branży,

- ✓ niedopasowanie oferty szkół zawodowych do potrzeb rynku pracy,
- ✓ brak zainteresowania podjęciem pracy w zawodzie z powodu nieatrakcyjnych warunków zatrudnienia np. zbyt niskie wynagrodzenia, nieadekwatne do wysokiego ryzyka zawodowego na stanowisku pracy,
- ✓ szarej strefy (bezrobotni często nie są zmotywowani do podjęcia legalnego zatrudnienia, z uwagi na możliwość uzyskania wsparcia w ramach pomocy społecznej)
- ✓ długiej przerwy w wykonywaniu zawodu,
- ✓ nietrafionych wyborów edukacyjnych

Prognozowane w skali województwa zawody deficytowe wskazane w ww. raporcie to takie, na które w co najmniej połowie powiatów wystąpi znaczne zapotrzebowanie i będą odczuwalne braki wykwalifikowanych pracowników. W grupie zawodów deficytowych znalazła większość profesji, które wystąpiły w poprzedniej edycji badania, z wyjątkiem: blacharzy i lakierników samochodowych, brukarzy, kierowców autobusów, krawców i pracowników produkcji odzieży, magazynierów, masarzy i przetwórców ryb oraz mechaników pojazdów samochodowych (w 2021 roku w zawodach tych wystąpi równowaga).

Natomiast zawody, które w ubiegłorocznej prognozie zostały zakwalifikowane do równowagi, a obecnie trafiły do deficytu to fizjoterapeuci i masażyści oraz pracownicy ds. budownictwa drogowego. Prognozowany niedobór pracowników, podobnie jak w poprzedniej edycji badania, obejmie branżę: budowlaną, medyczną, metalową, gastronomiczno-spożywczą, transportową, elektromechaniczną, usługową i finansową.

Wybrane zawody deficytowe w województwie świętokrzyskim w 2021 roku według branż

Budownictwo	Medycyna / opieka	Przetwórstwo metali	Gastronomia i przemysł spożywczy
1) betoniarze i zbrojarze	1) lekarze	1) spawacze	1) kucharze
2) cieśle i stolarze budowlani	2) pielęgniarki i położne	2) ślusarze	2) piekarze
3) dekarze i blacharze budowlani	3) opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej	3) operatorzy obrabiarek skrawających	
4) monterzy instalacji budowlanych	4) fizjoterapeuci i masażyści		
5) murarze i tynkarze			
6) operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych			
7) pracownicy ds. budownictwa drogowego			
8) pracownicy robót wykończeniowych w budownictwie			
9) robotnicy budowlani			
10) robotnicy obróbki drewna i stolarze			
		Transport	Elektromechanika
		1) kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych	1) elektrycy, elektromechanicy i elektromonterzy
		Usługi	Finanse
		1) fryzjerzy	1) samodzielni księgowi

(Źródło: Barometr zawodów 2021)

Jak wskazują powyższe dane największe zapotrzebowanie jest na kierunki kształcenia szkół branżowych i techników a w mniejszym stopniu kształcenia ogólnego ponadpodstawowego a więc daje większe szanse na późniejsze zatrudnienie absolwenta.

SZKOLNICTWO ZAWODOWE W DOKUMENTACH STRATEGICZNYCH

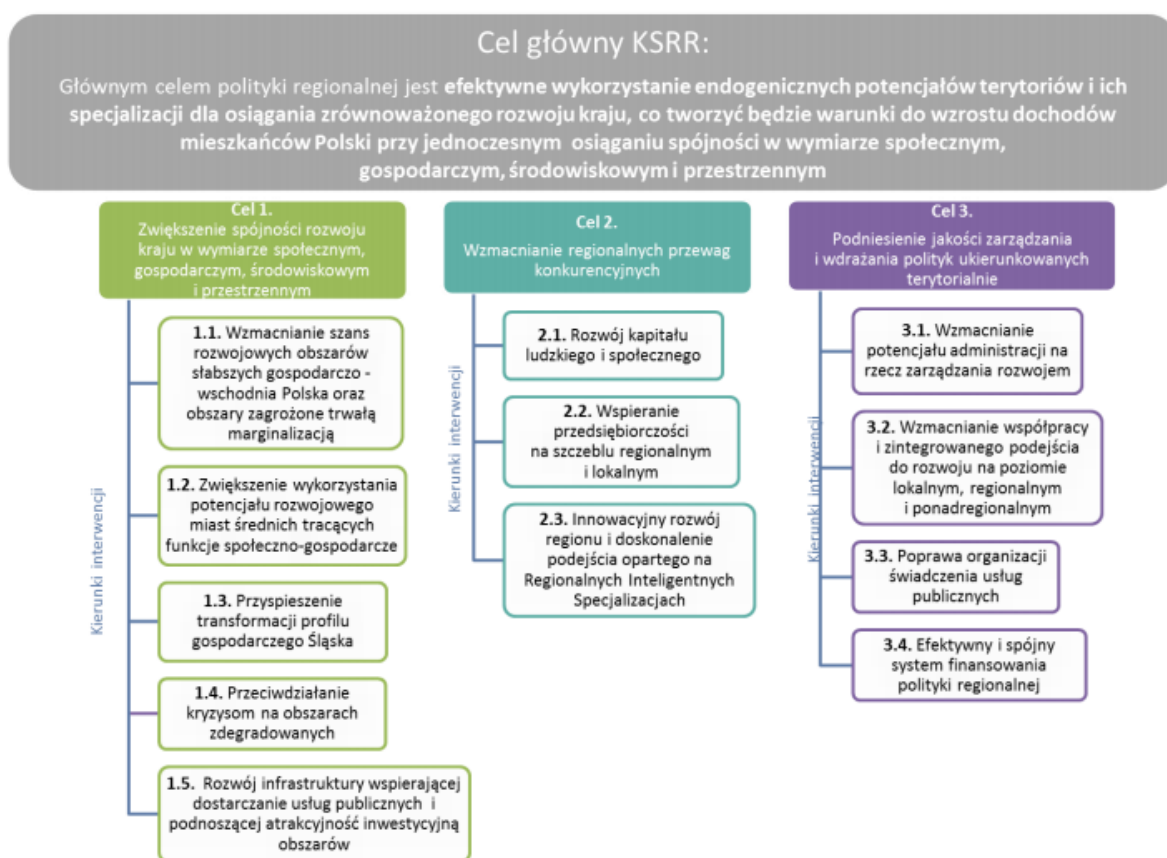
Strategie rozwoju to dokumenty opracowywane na trzech szczeblach: krajowym, regionalnym i lokalnym w celu podejmowaniu i realizowaniu działań w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowania spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej. Dokumenty strategiczne obejmują strategie oraz programy rozwoju, które realizują średnio i długookresową strategię rozwoju kraju, w tym także każdy powiat czy gmina musi taką strategię sporządzić aby móc ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach nowej perspektywie finansowej 2021 – 2027.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

W dokumencie - Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, określono cele polityki regionalnej i działania, jakie dla ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorząd terytorialny

oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 realizowany będzie w oparciu o uzupełniające się trzy cele szczegółowe.

(Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030)

Bezpośrednio na rozwój edukacji i dostosowanie umiejętności do rynku pracy jest nastawiony cel 2.1.1. *Kształcenie wyższe i zawodowe*, w ramach którego przewidziano działania służące do przeprowadzenia zmian w systemie edukacji dotyczących kształtowania kompetencji proinnowacyjnych, w które zaangażować powinny się samorządy lokalne jako organy prowadzące szkoły. Również w ramach celu 2.1.3. *Zwiększanie zasobów rynku pracy i rozwój kapitału społecznego*, zaplanowano zadania ukierunkowane na rozwój szkolnictwa, w tym: wzmacnianie współpracy szkół prowadzących kształcenie zawodowe i samorządów lokalnych z pracodawcami w celu lepszego ukierunkowania działań edukacyjnych i szkoleniowych na potrzeby zatrudnieniowe pracodawców, wdrożenie w szkołach działań sprzyjających kształtowaniu kompetencji proinnowacyjnych uczniów, w tym zwłaszcza odpowiednie przygotowanie nauczycieli w zakresie metod i narzędzi kształtowania tego rodzaju umiejętności, tworzenie sieci stałych powiązań: szkoły średnie (zwłaszcza szkolnictwo branżowe) – szkolnictwo wyższe – pracodawcy i organizacje pracodawców, w tym w układach

transgranicznych i rozwój doradztwa zawodowego oraz poprawa współpracy instytucji rynku pracy z pracodawcami

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+

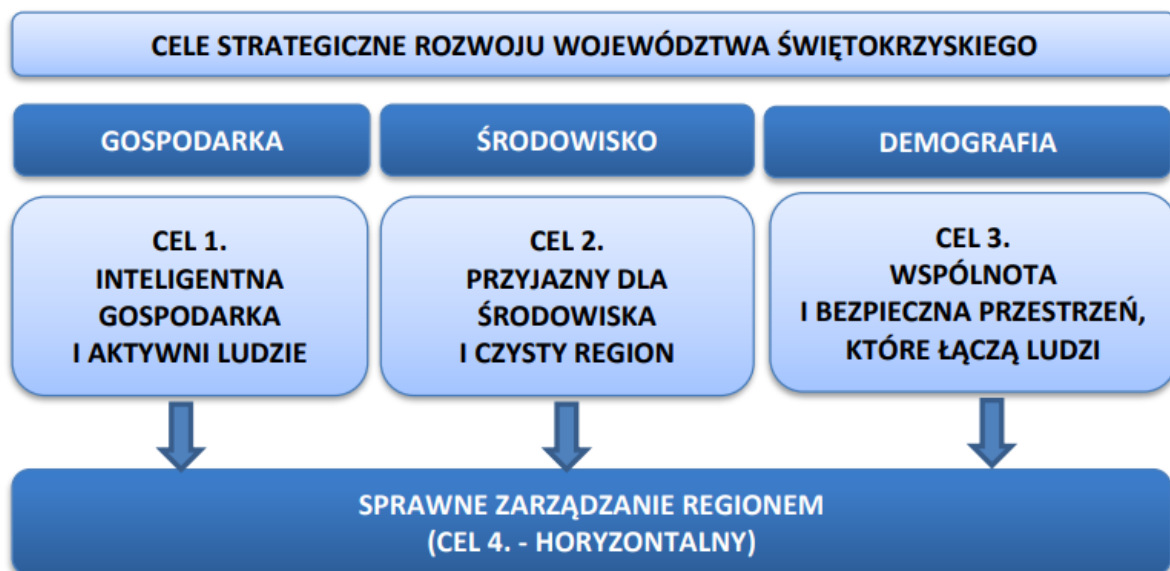
W dokumencie - Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+, po przeprowadzonej diagnozie oraz konsultacjach społecznych określono wizję regionu i misję regionu, na realizację których będą miały wpływ wyznaczone w strategii cele.

Misja rozwoju to cel główny, który pozwala na stopniowe urzeczywistnianie wizji, doprowadzenie do pożądanego przez wspólnotę województwa obrazu przyszłości.

W Strategii określono cztery cele strategiczne, które mają przyczynić się osiągnięcia założonej wizji i misji rozwoju regionu świętokrzyskiego:

(Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+)

W kontekście rozwoju edukacji, działania ukierunkowane w tej tematyce zostały określone w Celu operacyjnym 1.2 Kompetentne kadry dla gospodarki regionu:

Cel operacyjny 1.2.
Kompetentne kadry dla gospodarki regionu

Kluczowe kierunki działań	1.2.1.	Wsparcie studentów, absolwentów i młodych pracowników nauki oraz B+R+I
	1.2.2.	Rozwój i promocja szkolnictwa zawodowego
	1.2.3.	Budowa kompetencji kluczowych na każdym etapie kształcenia oraz we wszystkich grupach wiekowych
	1.2.4.	Promocja i wsparcie uczenia się przez całe życie, w tym w celu zwiększania kompetencji cyfrowych
	1.2.5.	Profilaktyka zdrowotna służąca utrzymaniu aktywności zawodowej pracowników

(Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+)

Rozwój edukacji wpływa na rozwój kompetentnego społeczeństwa lokalnego a to ma bezpośredni wpływ na rozwój gospodarki poprzez kształtowanie od najmłodszych lat kompetencji potrzebnych na rynku pracy. Duży nacisk w Strategii Województwa położony jest na rozwój szkolnictwa zawodowego w szczególności w powiązaniu w sektorami technologicznymi oraz branżami określonymi jako kluczowe dla regionu: „...*W kontekście wyzwań związanych z rozwojem nowoczesnego przemysłu niezbędne jest szczególnie zapewnienie odpowiedniego poziomu kształcenia w sektorach technologicznych, jak również w sektorach związanych z wydobywaniem surowców i głębokim oraz zrównoważonym przetwórstwem lokalnych zasobów (geologia, hydrologia, wydobywanie, ochrona środowiska) od szkolnictwa zawodowego po wyższe uczelnie. Promocja kształcenia zawodowego powinna być ukierunkowana na wzrost zainteresowania tego rodzaju kształceniem...*”. Równie istotną kwestią określoną w Strategii jest rozwój kompetencji miękkich, m.in. umiejętności w zakresie pracy w grupie i komunikowania się, co w okresie pandemii, gdzie nauka odbywała się głównie zdalnie i kontakt pomiędzy rówieśnikami był utrudniony jest szczególnie ważne w nawiązywaniu relacji międzyludzkich. Pandemia niejako wymusiła na wszystkich grupach społecznych podniesienie kompetencji cyfrowych i ten kierunek również będzie wspierany w ramach działań określonych w regionalnym dokumencie strategicznym.

Regionalna Strategia Innowacji Województwa Świętokrzyskiego 2030 +

Regionalna Strategia Innowacji Województwa Świętokrzyskiego 2030+ jest to dokument strategiczny, który określa innowacyjny potencjał regionu. Określono w nim trzy cele strategiczne, które realizowane będą poprzez cele operacyjne.

CEL STRATEGICZNY 1. Wzrost innowacyjności świętokrzyskich przedsiębiorstw	CEL STRATEGICZNY 2. Transformacja świętokrzyskiej gospodarki	CEL STRATEGICZNY 3. Zwiększenie kompetencji kadr regionalnej gospodarki
Cel operacyjny 1.1. Rozwijanie proinnowacyjnych kompetencji regionalnych firm	Cel operacyjny 2.1. Wsparcie ewolucji świętokrzyskiego przemysłu w kierunku Przemysłu 4.0, w szczególności z uwzględnieniem cyfryzacji, automatyzacji i robotyzacji	Cel operacyjny 3.1. Wzmacnianie kompetencji i kwalifikacji kadr świętokrzyskich przedsiębiorstw
Cel operacyjny 1.2. Stworzenie skutecznego systemu finansowania działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej świętokrzyskich przedsiębiorstw	Cel operacyjny 2.2. Transformacja przedsiębiorstw w kierunku wdrażania rozwiązań w nurcie GOZ, w tym w zakresie biogospodarki	Cel operacyjny 3.2. Działania na rzecz podniesienia poziomu jakości nauczania i zwiększenia atrakcyjności regionalnych uczelni wyższych
Cel operacyjny 1.3. Wzmocnienie mechanizmu transferu wiedzy i innowacji w gospodarce	Cel operacyjny 2.3. Wzrost aktywności świętokrzyskich firm na rynkach międzynarodowych	Cel operacyjny 3.3. Stymulowanie współpracy świętokrzyskich uczelni i szkół zawodowych z przedsiębiorcami, instytucjami otoczenia biznesu i jednostkami badawczo-rozwojowymi
Cel operacyjny 1.4. Wzmacnianie potencjału świętokrzyskich instytucji otoczenia biznesu oraz ośrodków badawczo-rozwojowych i naukowych działających na rzecz innowacyjności przedsiębiorstw	Cel operacyjny 2.4. Wzmacnianie współpracy podmiotów działających na rzecz rozwoju innowacji w regionie	Cel operacyjny 3.4. Zwiększenie potencjału instytucji publicznych do tworzenia korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i lokowania inwestycji

(Źródło: Regionalna Strategia Innowacji Województwa Świętokrzyskiego 2030+)

Także ten dokument przewiduje działania ukierunkowane na rozwój szkolnictwa zawodowego w ramach *Celu operacyjnego 3.3. Stymulowanie współpracy świętokrzyskich uczelni i szkół zawodowych z przedsiębiorcami, instytucjami otoczenia biznesu i jednostkami badawczo-rozwojowym*. Poprawa atrakcyjności i jakości kształcenia zawodowego oraz wzrost współpracy z przedsiębiorstwami skupionymi wokół inteligentnych specjalizacji regionalnych może zostać zapewniona poprzez dostęp do nowoczesnych placówek wyposażonych w najnowsze pomoce dydaktyczne zgodne z potrzebami lokalnego rynku pracy, co będzie możliwe do sfinansowania w ramach projektów w nowej perspektywie na lata 2021 – 2027. W ramach celu 3.3 określono kierunki działań na których powinno się skupić w celu osiągnięcia zakładanych efektów, m.in.:

- 3.3.1. Integracja działalności regionalnych instytucji odpowiedzialnych za kształcenie zawodowe na różnych poziomach
- 3.3.2. Wsparcie dla organizatorów konkursów i olimpiad w obszarach zgodnych z inteligentnymi specjalizacjami regionu
- 3.3.3. Edukacja w zakresie kształtowania postaw przedsiębiorczych i proinnowacyjnych na różnych etapach kształcenia
- 3.3.4. Utworzenie regionalnego programu staży i praktyk zawodowych
- 3.3.5. Rozwój współpracy w zakresie kształcenia akademickiego i zawodowego z uwzględnieniem potrzeb pracodawców
- 3.3.6. Wsparcie dla przedsiębiorców realizujących praktyczną naukę zawodu

Regionalna Strategia Innowacji określa inteligentne specjalizacje województwa świętokrzyskiego - obszary, które mają potencjał na wzrost konkurencyjności regionu, do których zalicza się branża metalowo – odlewnicza, zasobooszczędne budownictwo, nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze, turystyka zdrowotna oraz technologie informacyjno – komunikacyjne, zrównoważony rozwój energetyczny i branża targowa kongresowa.

Natomiast na przyszłość trzeba mieć na uwadze, że Kształcenie modułowe, w którym cele i materiał nauczania są ściśle związane z realizacją zadań zawodowych, umożliwia: przygotowanie ucznia do wykonywania zawodu, głównie przez realizację zadań zbliżonych do tych, które są wykonywane na stanowisku pracy, korelację i integrację treści kształcenia z różnych dyscyplin wiedzy oraz opanowanie umiejętności z określonego obszaru zawodowego.

Jednostki Samorządu powinny wziąć pod uwagę również lokalny potencjał gospodarczy na rozwój ww. kluczowych branż i dostosowywać kierunki nauczania w szkołach branżowych do zapotrzebowania na rynku przedsiębiorczości we wskazanych obszarach dających szansę na wzrost konkurencyjności. Ze względu na uzdrowiskowy charakter, obszar buski mógłby wyspecjalizować się w kształceniu zawodowym w obszarze turystyki zdrowotnej, obszar sandomierski w zakresie nowoczesnego rolnictwa i przetwórstwa spożywczego a region przemysłowy obejmujący miasta tracące funkcje gospodarcze jak Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice i Skarżysko w branży metalowo odlewniczej oczywiście nie zamykając się na kierunki niszowe i nowe, innowacyjne związane z przemysłem 4.0 i cyfryzacją.

Dokumenty strategiczne, wyznaczone cele zarówno w dokumentach krajowych jak i regionalnych będą także częścią Strategii lokalnych, gminnych czy powiatowych bo to

zaczynając od rozwoju małych ojczyzn jest szansa na rozwój szerszy, krajowy. Dlatego też **ważnym aspektem jest aby Jednostki Samorządu, opracowując Strategie rozwoju 2030+, odpowiednio zaplanowani wizję na rozwoju edukacji i szkolnictwa zawodowego, a więc przyszłe kadry co bezpośrednio przyczyni się do rozwoju gospodarczego.**

FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA ROZWÓJ SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO W NOWEJ PERSPEKTYWIE EUROPEJSKIEJ NA LATA 2021 – 2027

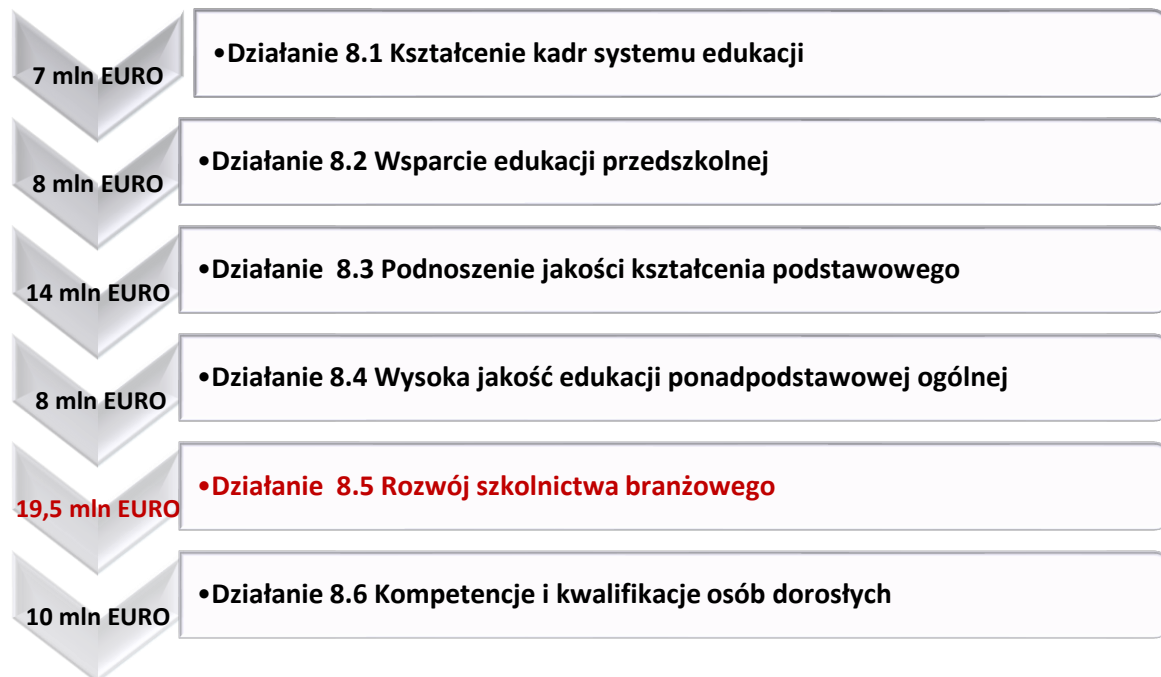
W ramach nowej perspektywy finansowej na lata 2021 – 2027, Województwo Świętokrzyskie może liczyć na wsparcie alokacją w wysokości aż **1 mld 403 mln euro** z Unii Europejskiej i jest to kwota o ponad 38 mln euro wyższa od środków w poprzedniej – kończącej się już perspektywie na lata 2014-2020. W ramach tzw. środków miękkich – EFS + (Europejski Fundusz Społeczny) w nowej perspektywie przeznaczono środki finansowe w wysokości 277 mln Euro.

Środki EFS + w nowej perspektywie finansowej na lata 2021 -2027 dla Województwa Świętokrzyskiego

Środki na rozwój edukacji zawarte będą w ramach Priorytetu 8 Edukacja na wszystkich etapach życia od wczesnego poziomu edukacji przedszkolnej, poprzez wsparcie kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego aż po rozwój szkolnictwa branżowego oraz podniesienie kompetencji osób dorosłych a także kadry systemu oświaty.

Działania w ramach Priorytetu 8 Edukacja na wszystkich etapach życia w nowej perspektywie finansowej na lata 2021- 2027 dla Województwa Świętokrzyskiego

Działania ukierunkowane na rozwój edukacji i kompetencji społeczności lokalnej są wpisane w zakres działalności jednostek samorządowych na każdym aspekcie od poziomu przedszkolnego i wczesnoszkolnego aż po szkolnictwo ponadpodstawowe i branżowe. Ze względu na konieczność rozwoju kształcenia praktycznego i dostosowanie go do wymagań rynku pracy największa pula środków wspierających edukację została właśnie przeznaczona na rozwój szkolnictwa branżowego i na tym aspekcie swoje plany jednostki samorządu powinny już koncentrować. Aby ułatwić strategiczne planowanie rozwoju szkolnictwa zawodowego w środowisku lokalnym, po przeanalizowaniu zapotrzebowania i priorytetów stawianych przez każdy samorząd lokalny warto zapoznać się z uszczegółowieniem na co można uzyskać dotację w najbliższej perspektywie finansowej.

Beneficjenci wsparcia – podmioty i osoby, które mogą liczyć na wsparcie w ramach działania 8.5 Rozwój Szkolnictwa branżowego

- Technika
- Szkoły branżowe
- Uczniowie techników oraz szkół branżowych
- Nauczyciele i instruktorzy zawodu

Zakres wsparcia- co może zostać sfinansowane w ramach działania 8.5 Rozwój

Szkolnictwa branżowego

- Zajęcia dodatkowe pozalekcyjne dla uczniów
- Przygotowanie do egzaminów maturalnych i zawodowych
- Specjalistyczne kursy zawodowe
- Płatne staże dla uczniów w przedsiębiorstwach
- Stypendia dla uczniów zdolnych
- Doradztwo zawodowe dla uczniów
- Wsparcie kształcenia dualnego
- Doposażenie placówek edukacyjnych
- Podnoszenie kwalifikacji kadry pedagogicznej

Należy także pamiętać o innych wykraczających poza region programach jak chociażby **Erasmus+** – program Unii Europejskiej w dziedzinie edukacji, szkoleń, młodzieży i sportu. Celem programu jest wspieranie uczniów, studentów, nauczycieli, wykładowców i wolontariuszy w prowadzeniu międzynarodowych projektów służących podnoszeniu kompetencji. Do udziału w programie są zatem uprawnione także instytucje i organizacje publiczne i prywatne wspierające edukację formalną oraz uczenie się pozaformalne i nieformalne osób w każdym wieku. Europejski budżet programu na lata 2021–2027 wynosi 26,2 miliarda euro. Wraz z nową perspektywą finansową poszerzono założenia Erasmus+, który w rezultacie stał się bardziej innowacyjny i bardziej cyfrowy. Będzie miał też kluczowe znaczenie dla planowanego do 2025 r. utworzenia Europejskiego Obszaru Edukacji, dzięki któremu Unia Europejska zamierza m.in. zapewnić wszystkim młodym ludziom dostęp do edukacji i szkoleń jak najwyższej jakości, umożliwić osobom uczącym się łatwe przemieszczanie się między systemami edukacji w różnych krajach, a także dać im możliwość znalezienia pracy w całej Europie. Uczestnikami projektów realizowanych w sektorze Kształcenie i szkolenia zawodowe programu Erasmus+ mogą być uczniowie i absolwenci szkół branżowych i technicznych, nauczyciele praktycznej nauki zawodu, kadra zarządzająca placówek oświatowych oraz trenerzy i szkoleniowcy. Wnioski mogą składać instytucje i organizacje zaangażowane w rozwój sektora kształcenia i szkoleń zawodowych: szkoły

branżowe i techniczne, placówki kształcenia praktycznego i ustawicznego, instytucje szkoleniowe, małe i średnie przedsiębiorstwa, organizacje branżowe, partnerzy społeczni, fundacje, izby rzemieślnicze, szkoły wyższe, wojewódzkie i powiatowe urzędy pracy, a także organy administracji samorządu lokalnego i regionalnego.

Zakres wsparcia planowanego w nowej perspektywie finansowej na lata 2021 – 2027 jest więc tożsamy z dotychczas możliwym zakresem finansowania projektów z zakresu szkolnictwa zawodowego, warto więc zrobić analizę jakie potrzeby placówek edukacyjnych już zostały zaspokojone jakie jeszcze oczekują na wsparcie i kompleksowo połączyć te wnioski z analizą trendów na lokalnym rynku pracy i prognoz na kolejne lata a także celami jakie zostały określone w dokumentach strategicznych co kompleksowo pozwoli się jednostkom samorządu przygotować do nowej perspektywy finansowej i jak najowocniej skorzystać z możliwości dotacji na zaspokojenie najważniejszych potrzeb a przez to rozwój szkolnictwa zawodowego i lokalnej gospodarki.

PODSUMOWANIE

Podstawowym zadaniem przed jakim stają dziś jednostki samorządu w kwestii szkolnictwa zawodowego w województwie świętokrzyskim jest sprawa zaprojektowania optymalnej struktury i treści kształcenia zgodnie z bieżącym oraz perspektywicznym popytem na pracę w regionie. Pracodawcy często twierdzą, że system nauczania nie jest adekwatny do wymagań rynku pracy, dlatego też przedsiębiorcy powinni być zaangażowani w proces wybory i ustalania nowych kierunków nauczania. Ważnym czynnikiem jest tutaj rzetelne zbadanie rynku pracy i jego zapotrzebowania, co do poszczególnych zawodów. Szkoły zawodowe kształcące dobrych specjalistów, dające dobre przygotowanie praktyczne do zawodu, a przede wszystkim kształcące w zawodach deficytowych, podobnie, jak szkoły wyższe, mogą stanowić silne zaplecze dla rynku pracy dając pracodawcom dobrze wykwalifikowanych pracowników. Przyczyny deficytu pracowników na świętokrzyskim rynku pracy, to przede wszystkim: niski poziom wynagrodzeń lub niesatysfakcjonujące wynagrodzenia, szara strefa, niewystarczające doświadczenie zawodowe, brak umiejętności praktycznych, brak uprawnień zawodowych lub nieaktualne kwalifikacje, brak kompetencji miękkich, nieatrakcyjne warunki zatrudnienia (umowy cywilnoprawne, zmianowy system pracy), przeciwwskazania zdrowotne do wykonywania pracy na danym stanowisku, szkodliwe bądź trudne warunki pracy (m. in. praca w wysokich lub niskich temperaturach, praca na wysokościach, stres), problemy z dojazdem do pracy poza miejscem zamieszkania, zbyt niski poziom wykształcenia, nietrafione wybory

edukacyjne bądź niechęć do pracy w wyuczonym zawodzie, brak kształcenia w zawodach, w których osoby będą odchodzić na emeryturę, zbyt wysoki lub zbyt niski wiek kandydatów do pracy. Wobec powyższego powinno się zaplanować w nowej perspektywie finansowej objęcie wsparciem w pierwszej kolejności szkół, w tym technicznych i wyższych, w których kształci się w zawodach najbardziej poszukiwanych na świętokrzyskim rynku pracy, jak również szkół, które posiadają niewystarczające zaplecze techniczne niezbędne do praktycznej nauki zawodu, a także szkół, których ukończenie umożliwia uzyskanie odpowiednich kwalifikacji i uprawnień bez dodatkowych egzaminów po ich ukończeniu. Odpowiadając na potrzeby rynku pracy, kształcenie zawodowe musi być elastyczne tak, aby pracownik mógł rozszerzać i pogłębiać swoją wiedzę, umiejętności a zarazem był zdolny pracować w dynamicznie zmieniającym się otoczeniu pracy, oraz mobilne tak, aby pracownik mógł wykonywać swoją pracę na podobnych stanowiskach w różnych miejscach i czasie.